

Sol plok si do of sol la si do?

Henkjan Honing doet onderzoek naar het luisteren naar muziek. Mensen horen tonen die niet bestaan en brengen orde aan waar die niet is.

MARTIN KAAIJ

■ **Henkjan Honing: *Iedereen is muzikaal*. Wat we weten over het luisteren naar muziek.** Nieuw Amsterdam, 189 blz. € 17,95

In *Iedereen is muzikaal* schrijft docent muziekcognitie Henkjan Honing niet dat iedereen muzikaal is. Iemand die geen verschil hoort tussen verschillende ritmes of toonhoogten, geen liedje kan herkennen en nooit van muziek geniet, blijft ook voor Honing gewoon amuzikaal. Maar iedereen die wél iets van dit alles kan, is volgens hem muzikaal en dat is al gauw zo'n 99 procent van de mensheid.

Honing is universitair hoofd-

cent muziekcognitie. Je zou het ook luisterwetenschap kunnen noemen, een relatief jong gebied waarin nog weinig vaststaat.

Bij het luisteren gebeuren er soms rare dingen. Op het Haags conservatorium stond enige jaren geleden een piano waarvan een toets het niet deed. Je kon er wel op drukken, maar er kwam geen geluid uit de piano. Wanneer die loze toets midden in een toonladder werd aangeslagen, dan merkten sommige luisteraars daar niets van. Ze hoorden *sol la si do*, terwijl er *sol plok si do* klonk.

Musici weten dat. Wanneer een criticus hen roemt om hun perfecte spel, dan lachen zij in hun vuistje. Ze hebben de suggestie van volmaaktheid gewekt en de criticus heeft hun fouten zelf in zijn hoofd ingevuld en verbeterd. Er zijn twee soorten mensen waarbij dat niet lukt: muziekleraren en proefpersonen die gevraagd wordt om op een knopje te drukken wanneer er iets afwijkends gebeurt in eenvoudige muziek. Beide groepen schakelen bij het luisteren hun muzikaliteit uit. Ze laten zich niet door hartschoot meeslepen, maar wachten tot ze kunnen toeslaan. Een beetje zoals een

'Chunky headphones' Foto Johan Kwan

taalpurist de foute woorden uit iemands zinnen zeeft en ondertussen het verhaal aan zich voorbij laat gaan. Voor muziekleraren is dat een handige eigenschap als ze erop uit zijn om fouten onverbiddelijk te corrigeren, maar het maakt het verzinzen van goede luisterproeven niet eenvoudig. Honing beschrijft in *Iedereen is muzikaal* hoe luisterwetenschappers het maatgevoel van baby's onderzoeken. Ze krijgen een pulserend ritme te horen, waarin op het muzikaal belang-

rijkste moment een rust zit. Honing noemt dit een luide rust. Het blijkt dat de babyhersens op dezelfde manier reageren als volwassenen wie gevraagd was om bij de luide rust op een knop te drukken. Honing concludeert hieruit dat maatgevoel een aangeboren vaardigheid is.

Of we bereid zijn daarin mee te gaan, hangt ervan af welk deel van zijn boek wij het belangrijkste vinden. In de eerste helft springt Honing zo vlot door recente muziekcognitie-theorieën dat de zuiverheid van zijn redeneringen eronder lijdt. Maar in de tweede helft beschrijft hij zijn eigen onderzoek met een veel grotere zorgvuldigheid. Van een enthousiast pleiter voor zijn vak verandert hij dan in een weldenkend mens van wie iemand best iets op gezag kan aannemen. Zo heeft Honing ontdekt dat een regelmatig ritme eerder als regelmatig wordt ervaren als het licht onregelmatig wordt gespeeld. En dat een musicus zelfs licht onregelmatig speelt als hij meent helemaal strak te spelen. Een luisteraar scheidt dus orde waar die niet is. En een musicus maakt zelfs muziek als hij dat niet wil.